

POSTANOWIENIE

Dnia 19 marca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. B. i M. C.

przeciwko J. P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 marca 2008 r.,
zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 30 października
2007 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 28 września 2007 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powodów od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 8 lutego 2007 r. i zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 2 700 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

W zażaleniu na zawarte w powołanym wyroku postanowienie o kosztach procesu pozwany domagał się jego zmiany przez zasądzenie od powodów solidarnie dalszej kwoty 900 zł z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego oraz zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 30 października 2007 r. Sąd Apelacyjny odrzucił zażalenie pozwanego, stwierdzając, że stronie nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie o kosztach procesu zawarte w wyroku sądu drugiej

instancji. Dodał, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 27 marca 2007 r., SK 3/05 (Dz. U. z 2007 r. Nr 61, poz. 418; OTK-A 2007, nr 3, poz. 32), orzekł, że art. 393¹⁸ § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim uniemożliwia zaskarżenie postanowienia w przedmiocie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, był niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji. Podkreślił jednak, że orzeczenie to nie objęło art. 394¹ § 2 k.p.c., będącego odpowiednikiem art. 393¹⁸ § 2 k.p.c., wobec czego był związany kategorycznym brzmieniem obowiązującego obecnie art. 394¹ § 2 k.p.c. Nie stała temu na przeszkodzie zasada dwuinstancyjności przewidziana w art. 78 Konstytucji oraz w art. 13 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., która chroni prawo strony do rozpoznania jej sprawy przez sądy dwóch instancji, gdyż zasada ta dotyczy istoty sprawy, a nie akcesoryjnego rozstrzygnięcia o kosztach postępowania wywołanych rozpoznaniem sprawy przez sąd odwoławczy. Przyjęcie odmiennego założenia prowadziłoby – zauważył Sąd Apelacyjny – do niedopuszczalnego wniosku, że również w przypadku orzeczenia po raz pierwszy przez Sąd Najwyższy o kosztach postępowania kasacyjnego lub zażaleniowego należałoby umożliwić stronie złożenie środka odwoławczego do sądu wyższej instancji. Poza tym nie do zaakceptowania jest stanowisko, że sąd apelacyjny w odniesieniu do pewnych orzeczeń zawartych w tym samym wyroku jest sądem drugiej instancji, a w odniesieniu do niektórych sądem pierwszej instancji, termin „druga instancja” odnosi się bowiem do całego postępowania przed tym sądem, a nie do wybranych orzeczeń wydanych przez ten sąd.

W zażaleniu na powyższe postanowienie pozwany zarzucił, że – wbrew odmiennemu stanowisku Sądu Apelacyjnego – na zawarte w wyroku tego Sądu postanowienie o kosztach postępowania apelacyjnego przysługuje zażalenie. W konkluzji żalący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kwestia dopuszczalności zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o kosztach procesu była już – pod rządem art. 394¹ § 2 k.p.c. – przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego.

W postanowieniu z dnia 12 października 2007 r., IV CZ 28/07, Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że na postanowienie sądu drugiej instancji o kosztach procesu nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego. Podkreślił, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 marca 2007 r., SK 3/05, którym orzeczono, że art. 393¹⁸ § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim uniemożliwia zaskarżenie postanowienia w przedmiocie

kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji, dotyczy tylko normy objętej sentencją wyroku, czyli art. 393¹⁸ § 2 k.p.c. Nie wywiera zatem skutku w stosunku do innych przepisów, nawet zbieżnych lub tożsamy z normą objętą sentencją. W konsekwencji, powołany wyrok nie dotyczy art. 394¹ § 2 k.p.c., regulującego obecnie kwestię dopuszczalności zażalenia do Sądu Najwyższego. Samo stwierdzenie Trybunału Konstytucyjnego, że przepis powinien przewidywać możliwość wniesienia środka odwoławczego – a w zakresie, w jakim tego nie czyni jest niezgodny z Konstytucją – nie oznacza zresztą wprowadzenia do systemu prawa postulowanego przepisu pozytywnego. Dlatego nie można na podstawie wspomnianego wyroku konstruować dopuszczalności zażalenia od nieprzewidzianej w treści przepisu kategorii postanowień.

Zbieżność brzmienia dawnego art. 393¹⁸ § 2 i art. 394¹ § 2 k.p.c. mogłaby skłaniać – stwierdził Sąd Najwyższy – do postawienia pytania, czy zachodzi potrzeba zbadania, we właściwym trybie, konstytucyjności art. 394¹ § 2 k.p.c. W ocenie Sądu Najwyższego brak jednak podstaw do powzięcia wątpliwości co do zgodności tego przepisu z Konstytucją. Artykuł 393¹ k.p.c. został wprowadzony przez ustawę nowelizującą z dnia 22 grudnia 2004 r., którą dokonane zostały istotne zmiany w systemie środków zaskarżenia. Skarga kasacyjna jest obecnie nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, a rozpoznawanie skarg kasacyjnych odbywa się poza tokiem instancji. Sąd Najwyższy nigdy – poza wyjątkiem, wynikającym z art. 390 § 1 k.p.c. – nie jest sądem drugiej instancji.

Postanowienia sądu drugiej instancji o charakterze procesowym – stwierdził dalej Sąd Najwyższy – podlegają zaskarżeniu do Sądu Najwyższego skargą kasacyjną lub zażaleniem wyłącznie w sytuacjach wyraźnie w przepisach określonych (art. 398¹ § 1 i art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c.). Pod rządem art. 394¹ § 2 k.p.c. zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji ma przy tym charakter wyjątkowy, gdyż zostało dopuszczone wyłącznie na wydane „w sprawach kasacyjnych” postanowienia kończące postępowanie w sprawie i nie przysługuje na żadne orzeczenia dotyczące kwestii ubocznych. Oznacza to – skonstatował Sąd Najwyższy – że na postanowienie sądu drugiej instancji o kosztach procesu nie przysługuje środek odwoławczy. To, że postanowienie o kosztach postępowania drugoinstancyjnego zapada po raz pierwszy przed sądem apelacyjnym nie zmienia faktu, że jest orzeczeniem wydanym przez sąd odwoławczy, sąd rozpoznający apelację jest bowiem zawsze sądem odwoławczym. Sąd odwoławczy nie

może być natomiast sądem rozpoznającym środek odwoławczy co do istoty sprawy i sądem pierwszej instancji co do określonej kwestii ubocznej, a jego orzeczenie – orzeczeniem częściowo drugiej i częściowo pierwszej instancji. Orzeczenia wydawane w postępowaniu apelacyjnym, także dotyczące kwestii niebędących przedmiotem rozstrzygnięcia przez sąd pierwszej instancji, są zawsze orzeczeniami sądu drugiej instancji. Dlatego sąd rozpoznający apelację działa zawsze jako sąd drugiej instancji, co do wszystkich rozstrzyganych kwestii, w tym także kosztów postępowania za drugą instancję (zob. OSNC 2008, nr 2, poz. 29).

Identyczne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 lutego 2008 r., I CZ 1/08 (niepubl.).

Skład orzekający Sądu Najwyższego podziela powyższe stanowisko oraz argumentację przytoczoną dla jego uzasadnienia. Żalący nie przytoczył zresztą żadnych argumentów, które mogłyby przemawiać za odmiennym rozstrzygnięciem rozważanego zagadnienia.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku art. 394¹ § 3 k.p.c. postanowił, jak w sentencji.